

מדחול דוקרני *Sporobolus pungens* - פורח בחוף הים (אוגוסט 2017)

כתב: גדי פולק

מדחול דוקרני *Sporobolus pungens* (דגניים) הוא עשב רב-שנתי בעל קני שורש זוחלים אשר ממפרקיהם מתרוממים מעל פני הקרקע ענפים דקים שאורכם 10-30 ס"מ, הנושאים עלים מרובים הערוכים בשני טורים ודומים לעלי **יבלית**. העלים מכילים מעט, קצרים, נוקשים, מחודדים בקצותיהם ושעירים בשטח פניהם התחתון. נדני העלה חובקים את הגבעולים והלשונית עשויה שערות.

מדחול דוקרני בבית גידולו - מראה כללי. צילם: גדי פולק ©

מכבדי הפריחה מתפתחים בראש הענפים. אורך התפרחת 2-5 ס"מ ורוחבה 1-1.5 ס"מ.

צורתה הכללית דמוית ביצה מחודדת, צבעה ירקרק ולעיתים מעט אדמדם. אורכה של כל שיבוליות במכבד הוא 3 מ"מ. הפרי - גרגיר הנופל בהבשלתו מהתפרחת אל הקרקע, ללא המוצים והגלומות ותופח בעת הרטבה ואז הזרע משתחרר מקליפות הפרי ונדבק לרגלי בעלי חיים המפיצים אותם. מכאן גם מקור השם המדעי *Sporobolus* שפירושו "זורק/יורה הזרעים".

מדחול דוקרני - תפרחת.
מימין- צילם: גברי שיאון ©; משמאל - צילם: גדי פולק ©

מדחול דוקרני נפוץ בכל חופי ארצות הים התיכון ותפוצתו מתמשכת גם לחופים האטלנטיים של מערב אירופה. בישראל הוא אופייני לתשתית חולית רדודה בחופי הים בחגורת הרסס ולכיסוי חול רדודים במצוקי כורכר חופיים. הצמח הוא מרכיב ראשי בחברת מדחול דוקרני - לוטוס מכסיף. הצמח שכיח בכל חופי הארץ ברצועה צרה של עשרות עד מאות מטרים מערבה מקו הים. ההתפשטות הוגטיבית של הצמח תורמת לייצוב חולות בעזרת קני השורש, המתחדשים גם לאחר כיסוי בחול.

מדחול דוקרני עמיד למליחות ולרסס מי הים ומסוגל לצמוח בנוכחות מלח במצע הגידול. התאמה חשובה למליחות היא היכולת להפריש עודפי מלחים מתוך גוף הצמח באמצעות בלוטות מיוחדות הפזורות על שטח פני העלים. הבלוטות הן שערות דו-תאיות הערוכות בשורות מקבילות על האפידרמיס. הפרשת מלחים מהעלים באמצעות בלוטות מלח ידועה בעוד סוגים במשפחת הדגניים, כמו: **כף-חתול**, **עשבה** (עשב רודס), **זנבה**, *Spartina* ועוד.

רוב מיני הסוג גדלים באזורים טרופיים וחמים, ומספר מינים קטן חודר לאוסטרליה ולאזורים ממוזגים. יש הכוללים בתוך הסוג **מדחול** (*Sporobolus*) גם את הסוגים הקרובים לו

ספרטינה (*Spartina*) **ועטיינית** (*Crypsis*). בארץ תואר גם מין נוסף - **מדחול הודי** (*Sporobolus indica*) - עשב גר נדיר הגדל באדמות כבדות. הוא צומח כאגד קנים מסועפים מהבסיס עם עלים ארוכים וגובהו מגיע לכמה עשרות ס"מ ותפרחותיו הגלילניות יותר ארוכות ומהודקות בהשוואה לאלה של **מדחול דוקרני**.

ספרות עיקרית:

דנין א 1983 מדחול דוקרני. בתוך: החי והצומח של ארץ-ישראל, כרך 11 - צמחים בעלי פרחים ב'. עורכים: לבנה מ והלר ד. משרד הבטחון, ההוצאה לאור.

ויזל י ליטב ואגמי מ 1974 צמחי חוף הים בישראל. הוצאת המדור לאקולוגיה, המחלקה לבוטניקה אוניברסיטת ת"א.

מלמד ד מדחול הודי מתוך אתר צמח השדה

<http://www.wildflowers.co.il/hebrew/plant.asp?ID=2456>

Euro+Med 2006 Euro+Med PlantBase - the information resource for Euro-Mediterranean plant diversity. Published on the Internet

<http://ww2.bgbm.org/EuroPlusMed/> [accessed 20/7/2017].

Feinbrun N. 1986 Flora Palaestina Vo. 4. The Israel Academy of sciences and Humanities. Jerusalem.

Liphschitz N and Waisel Y 1974 Existence of salt glands in various genera of the Gramineae. New Phytologist, 73: 507-513.

Ramati A Liphschitz N and Waisel Y 1976 Ion localization and salt secretion in *Sporobolus arenarius* (gou.) Duv.-jouv.. New phytologist, 76: 289-294.

Tela Botanica <http://www.tela-botanica.org/bdtfx-nn-65845-synthese>

The Plant List <http://www.theplantlist.org/>

=====

כל הזכויות שמורות ל"כלנית" ©

ציטוט: פולק ג 2017 מדחול דוקרני *Sporobolus pungens* - פורח בחוף הים (אוגוסט
2017), פורחי החודש, כתב-עת "כלנית" מספר 4.

<https://www.kalanit.org.il/sporobolus-pungens>